

entrepreneurship, innovation, and economic growth in the Eurozone countries. *Journal of Policy Modeling*, 42(5), 1106-1122.

6. Suleyman M., Bhaskar M. (2023). - The coming wave. Technology, power and the 21st century's greatest dilemma. *Crown Publishing Group, New York*.

7. UNESCO, "Recommendation on the ethics of artificial intelligence," 2021. Retrieved from: <https://bsu.buap.mx/b2m>

Грек Т. В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка БП-3

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕСИ КРЕДИТУВАННЯ

Кредитна сфера в економіці України станом на 2024 рік проходить складний адаптаційний період в умовах економічної нестабільності та стикається з різними викликами у вигляді повномасштабної війни, зростання інфляції та високих інвестиційних ризиків [1].

Проте, попри складнощі, серед українського населення спостерігається зростання попиту на кредити. Процентна ставка за останній рік стрімко знизилася, що суттєво розширило доступність кредитування та підвищило його привабливість [2, 4, 6]. Внаслідок того, що банки знизили вартість кредитів, а також збільшився рівень схвалення заявок на споживчі кредити, попит на споживчі кредити помітно зріс [5].

Основним джерелом кредитування як для фізичних осіб, так і для бізнесу стабільно залишається банківський сектор. Проте помітно зростає популярність парабанків – небанківських фінансових установ. Споживачів приваблює доступність послуг та спрощена процедура видачі кредитів, в той час як ця сфера кредитування все ж асоціюється з більшим рівнем ризику та меншою прозорістю. Попитом користується сфера мікрофінансування у вигляді надання короткострокових кредитів під високі відсотки, що закриває нагальні фінансові потреби населення. Також, через потребу в модернізації основних фондів підприємств, зростає ринок лізингових та факторних інститутів.

І хоча зростання рівня та доступності кредитування однозначно визнано важливою ціллю для України, її досягнення суттєво ускладнене зовнішніми та внутрішніми перешкодами. Так, наприклад, внаслідок повномасштабного воєнного вторгнення різко зросла економічна нестабільність та страх непередбачуваності майбутнього для позичальників. Воно спричинило різкий зріст інфляційних процесів та підвищення процентної ставки, а також руйнування фінансової інфраструктури та відокремленість фінансових ринків. Це знизило ефективність кредитної політики та обмежило доступ до кредитних ресурсів [3]. Через високу вартість капіталу та невизначеність в економіці, банки та небанківські інституції обмежують надання довгострокових кредитів, що створює бар'єри для інвестицій у великі проекти та модернізацію виробничих потужностей. Окрім цього, війна вплинула на стрімке збільшення частки непрацюючих прострочених кредитів (NPL) до 38% [7].

Обмеженість у доступі до фінансової освіти та низький рівень фінансової грамотності є одними з найбільш шкідливих факторів у розвитку процесу кредитування в Україні. Економічні стереотипи про неефективність й не вигідність кредитів, про «іпотечну пастку» та завищені нераціональні позикові ставки, які українське суспільство несе в собі ще з часів радянського союзу, є критичним чинником у прийнятті фінансових рішень великої частки населення. Особливо це стосується споживчих кредитів, коли навіть за умов необхідності додаткових грошей індивід обирає пошук шляхів неофіційних, здебільшого безвідсоткових позичок, замість того, щоб звернутися по кредит до фінансової установи.

Задля покращення стану кредитної сфери в Україні найбільш ефективним методом безумовно стане залучення інновацій. Інноваційні технології, такі як FinTech, сучасні кредитні платформи, інноваційні освітні ресурси тощо, мають потенціал трансформувати кредитні процеси на фінансовому ринку України у нову прибуткову систему.

Одним з безумовних інноваційних лідерів серед сучасних фінансових рішень стало онлайн-кредитування. Завдяки FinTech-інноваціям, активному впровадженню цифрових платіжних систем та популяризації електронних грошей, процес кредитування можна повністю автоматизувати та перевести в онлайн-режим. В рамках цифровізації кредитної сфери використовуються і цифрові підписи, що прискорює юридичне оформлення кредитів, дозволяючи проводити всі операції в електронному вигляді без необхідності фізичної присутності. Такі інноваційні фінансові технології знижують час та зусилля необхідні для отримання кредиту і роблять кредитування доступнішим, для кожного, особливо для осіб у віддалених або воєнно-небезпечних регіонах, а також більш привабливим для малого та середнього бізнесу, в тому числі й для інноваційних стартапів. Окрім цього, цифровізація кредитної сфери зменшує проблему сегментації фінансових ринків.

В свою чергу онлайн-банкінг став найбільш впливовою фінансовою інновацією останнього часу. Банк в телефоні, швидкий та легкий доступ до грошових ресурсів через мережу інтернет, а також цифрові способи управління фінансами, онлайн-депозити та кредити вже стали звичними для сучасного суспільства.

Так, наприклад, популяризація онлайн-банкінгу, такого як Монобанк, значно спростила процеси кредитування. В Монобанку рішення щодо надання кредиту приймається дуже швидко, впродовж 24-х годин, на основі скринінгової моделі, яка за допомогою математичних і статистичних методів дозволяє автоматично розраховувати суму кредитного ліміту для кожного клієнта. Модель включає різні параметри, до яких відноситься сума доходу клієнта, наявність майна, модель телефону, кредитна історія тощо. Керувати кредитними лімітами чи оформити розстрочку можна легко в додатку Монобанку, а кредитні гроші надсилаються на рахунок миттєво. Онлайн у додатку доступні інструменти для зручного управління кредитами, такі як можливість відстежувати залишок, планувати платежі та оформлювати реструктуризацію. Також, у додатку користувачі бачать точний розрахунок відсотків, суму щомісячного платежу та інші витрати, що забезпечує прозорість та зрозумілість фінансових процесів [11].

Серед пропозицій вирішення проблем кредитування за допомогою залучення інноваційних технологій основний акцент часто йде на модернізацію та переосмислення діяльності небанківських фінансових установ. За рахунок відчуження банку від процесу сучасного кредитування, цей процес стає простішим, більш зрозумілим та доступним. Відсутність централізованого банківського управління підвищує довіру та зменшує вплив людського фактору.

Так, наприклад, популярності набуває створення Peer-to-peer платформ кредитування, де утворюється прямий неопосередкований зв'язок між інвестором та позичальником, прозорість та контроль за яким забезпечуватимуть новітні технології. Така система викликає більше довіри у нових поколінь, бо вона позбавлена фактору людського суб'єктивізму, а отже позбавлена здатності до корупції чи шахрайства. Більш того, така платформа не потребує складних дій і доступна онлайн з будь-якого куточку світу. Окрім підвищення доступності фінансових ресурсів такі платформи також зменшують трансакційні витрати на кредитування, що, в свою чергу, знижує вартість кредитів. Це, також, сприяє децентралізації фінансових ринків та збільшує різноманіття фінансових можливостей.

Задля покращення ефективності та надійності процесу онлайн-кредитування з'явилася ідея щодо залучення технологій штучного інтелекту. Використовуючи штучний інтелект для аналізу великих об'ємів даних можна автоматизувати процес оцінки кредитоспроможності позичальників за рахунок швидкого повного аналізу не лише їх кредитної історії й стабільності та рівня прибутків, а й нестандартних факторів перевірки.

Яскравим прикладом поєднання інноваційної системи peer-to-peer та штучного інтелекту є цифрова кредитна платформа Upstart. Така платформа напряму поєднує кредиторів та позичальників, а для оцінки кредитоспроможності клієнта використовує модель кредитного скорингу на основі штучного інтелекту, що окрім звичних враховує і нестандартні параметри, такі як освіта, спеціальність, досвід роботи та навіть бал університетських вступних іспитів. Платформа Upstart надає можливість взяти кредит до 50 тисяч доларів США на термін до 50

років [12].

Тенденція до децентралізованого фінансування може бути також реалізована за рахунок впровадження використання блокчейну. Це інноваційна платформа для різноманітних фінансових послуг, яка працює автоматизовано без централізованого контролю. Основною технологією блокчейн є структура незмінних блоків даних, таких як транзакції, сформованих послідовно та хронологічно і доступних для перегляду будь-якому споживачу. Вона має потенціал суттєво підвищити інклюзивність, прозорість та надійність системи кредитування. По-перше, технологія блокчейн дозволяє проводити чесний аналіз кредитоспроможності за рахунок доступу до кредитної історії та історії транзакцій позичальника. Окрім цього, в межах використання блокчейн можна використовувати технологію смарт-контрактів. Це програмні алгоритми, які автоматично виконують угоди між учасниками після настання певних умов. За визначеним протоколом транзакції здійснюються автоматично, що повністю нівелює людський фактор та запобігає шахрайству. Оскільки смарт-контракти працюють за заздалегідь запрограмованими правилами та не можуть бути змінені після активації, вони гарантують виконання кредитних угод, значно підвищується ефективність та безпека транзакцій. Модель на основі блокчейну може змінити звичну парадигму кредитування, перевівши її у децентралізований цифровий формат та підвищуючи прозорість, безпеку та доступність кредитних послуг. Більша довіра до кредитної системи та зниження транзакційних витрат має в свою чергу підвищити попит на кредити [8, 9, 10, 13].

Окрім запровадження інноваційних технологічних продуктів, задля підвищення раціонального попиту на кредити необхідним є підвищення фінансової грамотності населення. Досягнути цього можна за рахунок впровадження інноваційних освітніх проєктів. Вони мають зменшити вплив економічних стереотипів та спонукати населення до об'єктивного аналізу свого фінансового становища та потреб, а також до логічної оцінки ризиків та можливостей. Усвідомлення переваг та варіантів кредитування дозволить бізнесу отримувати необхідні для розвитку капітали та ефективно їх використовувати. Це зменшить кількість непрацюючих прострочених кредитів та дозволить позичальникам не потрапляти до «боргової пастки».

За рахунок впровадження в процеси кредитування таких інноваційних технологій, як цифровізація та децентралізація фінансових ринків, використання штучного інтелекту та блокчейн технологій, реалізацію освітніх проєктів та поширення онлайн-банкінгу, ми зможемо досягнути мети з покращення якості та надійності кредитної сфери України. Фінансові інновації забезпечують зниження вартості кредитування, підвищення прозорості та обов'язковості умов, пришвидшення та спрощення усіх пов'язаних процесів, поліпшення фінансової інклюзії. Через покращення умов кредитування, можливостей доступу та зрозумілості процесу, кредитна система України стане більш відкритою для позичальників та працюватиме як необхідний фундамент для подальшого інноваційного розвитку. Кредитування стане привабливим фінансовим джерелом для малого та середнього бізнесу. Таким чином, інновації в сфері кредитування забезпечуватимуть капіталом нові бізнеси, процеси модернізацій підприємств, стартапи та інноваційні проєкти. Впровадження такої сучасної кредитної системи реалізує механізм, де через кредити інновації породжують інновації.

Список використаних джерел

1. Індекс інфляції (2000-2024). *Мінфін*.
URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 30.10.2024).
2. Красіков М. Нацбанк знизив облікову ставку до 15%. *The Page*.
URL: <https://thepage.ua/ua/news/nbu-sniziv-oblikovu-stavku-do-15percent> (дата звернення: 30.10.2024).
3. Кужелев М. О., Головенко І. П. Концептуальні засади розвитку грошової системи в сучасній економіці. *Науковий вісник НЛТУ*. 2016. № 26.6. С. 50–55.
4. Монетарні операції НБУ з банками: процентні ставки. *Національний банк України*.
URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/interest-rates> (дата звернення: 30.10.2024).

5. Національний банк України. Очікування приросту обсягів кредитного портфеля рекордно високі з початку повномасштабного вторгнення – результати Опитування про умови банківського кредитування. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ochikuvannya-prirostu-obsyagiv-kreditnogo-portfelya-rekordno-visoki-z-pochatku-povnomasshtabnogo-vtorgnennya--rezultati-opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya> (дата звернення: 30.10.2024).
6. Облікова ставка НБУ (1992-2024). *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/> (дата звернення: 30.10.2024).
7. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 30.10.2024).
8. Що таке блокчейн? Як він працює? *Zfort Group*. URL: <https://www.zfort.com.ua/blog/sho-take-blokchein-yak-vin-pracyuye> (дата звернення: 31.10.2024).
9. Be early to the future of finance. *Blockchain*. URL: <https://www.blockchain.com/> (date of access: 31.10.2024).
10. Blockchain technology for enterprise credit information sharing in supply chain finance / K. Zheng et al. *Journal of Innovation & Knowledge*. 2022. Vol. 7, no. 4. P. 100256. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100256> (date of access: 31.10.2024).
11. monobank – банк у телефоні | Кредитна картка за 2 хвилини. *monobank – мобільний банк*. URL: <https://monobank.ua/> (дата звернення: 31.10.2024).
12. Personal loans with low fixed rates. *Upstart*. URL: <https://www.upstart.com/> (date of access: 31.10.2024).
13. Zherlitsyn D., Serdyukov K., Sokyрко O. Cryptocurrency market trends and fundamental economic indicators: correlation and regression analysis. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. 2021. № 3(38). P. 249–261.

Дзюбинський М.І.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студент МП-2 «Економіка»

ОФШОРНІ ЗОНИ: РИЗИКИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми зумовлена тим, що українська економіка значною мірою залежить від капіталу з офшорних джерел. Дослідження показують, що більшість прямих іноземних інвестицій (далі - ПІІ) та портфельних інвестицій надходить з офшорів, а оцінки вразливості свідчать, що у 2023 році 38% ПІІ та 41% портфельних інвестицій були пов'язаними з офшорними країнами. Така залежність викликає занепокоєння щодо економічної стабільності та потенціалу втечі капіталу, що підкреслює необхідність комплексного дослідження впливу офшоризації.

Мета роботи полягає в дослідженні ризиків, пов'язаних з офшорними зонами, та їх вплив на економічну безпеку України, а також запропонувати життєздатні стратегії щодо зниження цих ризиків.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- проаналізувати тенденції відпливу капіталу з України;
- дослідити вплив офшоризації на загальну економічну стабільність;
- запропонувати рекомендації задля зменшення залежності від офшорних зон.

Об'єктом дослідження є офшорні зони у взаємозв'язку з економічною безпекою України. Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, Україна зазнала посилення впливу капіталу через економічну нестабільність, девальвацію валюти та пошук інвесторами більш безпечного бізнес-середовища. Цей відтік капіталу значною мірою був спричинений офшоризацією, що загострила фіскальні проблеми виснаживши золотовалютні резерви України та зменшивши внутрішні інвестиції.